

i kreditnim potencijalom druge obrtnike iz iste struke. Prema mišljenju autora dubrovački su obrtnici odraz tadašnjeg stanja razvoja proizvodnih snaga, dotadašnjeg radnog iskustva i razvoja sredstava za proizvodnju, društvenog uređenja, unutrašnjih i vanjskih prilika dubrovačke komune te smjera razvoja obrta jadranskog i sredozemnog gospodarsko-materijalnog i kulturno-umjetničkog kruga. Izraz su i proizvodnih suprotnosti robnonovčane privrede temeljene dijelom na jednostavnoj robnoj proizvodnji, a dijelom na najamnom radu.

U trećem dijelu knjige nalazimo izbor neobjavljenih dokumenata, na latinskom jeziku, o dubrovačkim obrtnicima po strukama, i to iz građevinske, drvodjelske, metalne, zlatarske, tekstilne, kožarske, prehrambene kao i uslužne djelatnosti. Život je srednjovjekovnih obrtnika u Dubrovniku bio raznolik, protkan svakidašnjom borbom za život, pa je autor donio opširniji izbor relevantnih

arhivskih dokumenata kako bi se dobila što vjerovatnija slika njihovih svakodnevnih briga, radnih obaveza i društvenog života. To su izabrani primjerci građe koja se odnosi na njihove radne, proizvodne ugovore, narudžbe posla, nabavu materijala, primanje naučnika na naukovanje, financijsko-kreditna poslovanja, oporuke i slične pravne poslove.

Na kraju knjige nalazimo sažetak napisan na talijanskom jeziku, bilješku o piscu, te kazalo važnijih osobnih imena, zemljopisnih imena i stvarnih pojmova.

Ovom je knjigom dr. J. Lučić na veoma iscrpan i znanstven način osvijetlio pitanje obrta i usluga u Dubrovniku do početka XIV stoljeća, jedno dosad veoma malo poznato područje iz dubrovačke prošlosti. Autor je time popunio jednu osjetnu prazninu u našoj historiografiji, pa će iz tog razloga korisno poslužiti svima koji se bave proučavanjem i istraživanjem dubrovačke prošlosti.

Dr. Ilija Mitić

O JEDNOM NOVOM IZDAVAČKOM PLANU JAZU IZDANJE ODABRANIH DJELA DUBROVAČKOG MISLILOČA 16. STOLJEĆA NIKOLE V. GUČETIĆA

Predsjedništvo JAZU donijelo je 1979. godine zaključak o izdavanju kapitalnih djela naše filozofske baštine. To je dugoročan projekt, kojim bi valjalo u idućih deset godina obuhvatiti odabrana djela dvojice renesansnih mislilaca; Nikole Vitova Gučetića i Frana Petrića. Osigurana su također i financijska sredstva za početne radove, arhivska istraživanja, fotokopiranje, snimanje, prijepis tekstova i drugo.

Jugoslavenska akademija je od svojega postanka, 1867. g., publikacijama i serijama izdanja, monogra-

fijama i objavljenom građom pridonosila proučavanju povijesti naše znanosti. Unatoč tome povijest domaće filozofske misli velikim je dijelom ostala nedovoljno zastupljena i obrađena. Bogato blago naših filozofa humanista ostalo je skriveno, teško dostupno i slabo poznato. Historijski zadatak koji sebi postavlja Jugoslavenska akademija, upravo Razred za društvene znanosti, svojom zamisli sustavnog objelodanjivanja djela naših filozofa humanista, koja dosad nisu u cijelosti bila objavljivana ili nisu zastupljena kritičkim

izdanjima, ispunit će jedan davnašnji naum. Mislimo pri tom na potrebu istraživanja i oživljavanja misli naših filozofskih pisaca, otimanje naših velikih starih imena iz »mraka zaborava«, što je Franjo pl. Marković istakao još 1881. g. kao radni zadatak Akademije.

Programom kritičkog izdavanja serije kapitalnog korpusa naših mislilaca bit će, u prvom redu, stvoren fundus djela hrvatskih humanista. U tom poslu sabiranja i uređivanja za tisak stvorit će se preduvjeti za tumačenje i vrednovanje naše filozofske baštine.

Ovoj potrebi u prilog idu: serija JAZU *Hrvatski latinisti*, izdanja Čakavskog Sabora, pretisak i prijevodi u izdanju Libera (edicija *Temelji*).

Zadatak koji sebi postavlja Jugoslavenska akademija specifičan je pothvat prikupljanja, sređivanja i potom kritičkoga izdavanja djela niza pisaca u idućih pola stoljeća. To je zadatak na kojem će raditi nekoliko generacija znanstvenika različitih disciplina, kao što su, uz filozofiju, klasična filologija, politička ekonomija, književnost, teologija, historija itd.

Određenije: za objelodanjivanje odabranih djela Nikole Vitova Gučetića (Dubrovnik, 1549—1610) i Frane Petrića (Cres, 1529 — Rim, 1597) formiran je urednički odbor, koji sačinjavaju: Predrag Vranicki (predsjednik), Ljerka Šifler-Premec (tajnica), Rafo Bogišić, Marin Franičević, Veljko Gortan, Stjepan Gunjača, Vladimir Premec. Sastavljen je prijedlog nacрта za izdavanje djela po svescima, o kojemu je prijedlogu raspravljalo tridesetak naših poznatih stručnjaka, filozofa, lingvista, teologa, historičara, klasičnih filologa i znanstvenika drugih profila na dvjema sjednicama.

Nakon razmatranja nekoliko osnovnih problema u vezi s projektom izdavanja, urednički odbor donio je ove zaključke:

1. Izdanja

Kritička izdanja odabranih djela N. V. Gučetića Akademija će tiskati dvojezično (latinski izvornik i hrvatski prijevod) sa kritičkom studijom i svim potrebitim dodacima, kao što su popisi izvora, kratice, bilješke, kazala i table. Takvo kritičko izdanje približit će Gučetićevo djelo našem i stranom čitaocu. Svaki svezak uređivat će urednik sa suradnicima na priređivanju teksta i sa stručnim redaktorima.

2. Terminologija

Jedno od osnovnih pitanja kritičkoga izdanja vezano je uz prevođenje naše filozofske baštine, posebno pri stvaranju domaćih termina, odnosno upotrebe domaćih istoznačnica gdje god je to moguće. Nedostatak domaće općeprihvaćene terminologije ogleda se u našim prijevodima u neujednačenosti i polisemičnosti nazivlja. Uređivački odbor smatra da se u hrvatskom izdanju potrebno služiti uobičajenom terminologijom kakva je danas u uporabi u svjetskoj filozofskoj literaturi uz uvođenje domaćih prikladnih izričaja ako oni postoje radi jasnoće. Rad na kritičkom izdanju upravo će ispuniti potrebu koja se godinama osjeća za stvaranjem naše filozofske terminologije. Potreba formiranja komisije za terminologiju kao i razradba kriterija za ujednačivanje rada na prijevodima jedan je od bitnih zadataka koji predstoje u početnim radovima priređivanja tekstova i rukopisa.

Svijest o nužnoj potrebi stvaranja vlastite terminologije upravo na sadašama naše tradicionalno afirmira-

ne jezičke zbilje, u vezi je s povijesnim studijem nazivlja, posebno kad je riječ o našoj latinističkoj baštini. Najnoviji prijevodi temeljnih djela naših filozofa (J. R. Boškovića, F. Petrisa) u vezi s rješavanjima filozofskog nazivlja pokazuju se kao male radionice korisne svakom posleniku na našoj filozofskoj terminologiji. Posebno valja to imati na umu kad je riječ o misliocima, kao što je to primjerice N. Gučetić, koji i sami daju vlastit prinos jezičnoj problematici, pa i znanstvenoj terminologiji.

3. Kriteriji

Pri izdavanju se valja koristiti posljednjim autorovim izdanjem. Ako postoji nekoliko izdanja valja uključiti varijantne tekstove i to navesti u komentaru. Sve kriterije potrebno je prethodno, već na samom početku, ujednačiti i osigurati pri tom usku suradnju suradnika s uredničkim odborom.

4. Suradnja

Budući da rad na istraživanju naše znanstvene, posebno filozofske baštine već bilježi svoje rezultate (monografije, povijesni prikazi, obrada građe, prikupljanje domaće filozofske terminologije), valjat će uspostaviti suradnju s pojedincima i institucijama te stvoriti jezgru u Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti, koja će sačinjavati radno tijelo projekta u idućih nekoliko desetaka godina, a kasnije će generacije nastaviti s izdavanjem djela, kompletirajući ih na taj način. Potrebno je postupno formirati ekipu filozofa, filologa, biblicista koji će se baviti izdavanjem odabranih ili sabranih djela naših filozofa.

Kako postoje već konkretne mogućnosti suradnje s Odjelom za povijest hrvatske filozofije pri Centru za povijesne znanosti kao i sa Zavodom za povijest prirodnih, matematičkih i medicinskih znanosti JAZU (u Zagrebu), dogovorene su i stvarne obaveze pojedinaca i institucija u cjelini, a u vezi s tim i organiziranje simpozija o problemima terminologije i o potrebi prikupljanja građe. Istaknuta je potreba prethodnog planiranja i koordinacije poslova. Nije isključena suradnja s vanjskim stručnjacima i institucijama koje rade na sličnim planovima.

U okviru tih nekoliko načelnih pitanja izdanja djela Nikole Gučetića, koja će se vremenom postupno popunjati i naposljetku, najvjerojatnije, stvoriti kompletnu ediciju sabranih djela, valja otpočeti pripreme radove. Naime, potrebno je sva *membra disiecta* velikog opusa ovog plodnog pisca prikupiti i prirediti za rad na prevođenju. Budući da se velik dio tiskanih djela, a i rukopisne građe, nalazi u Zagrebu, to će još biti potrebno prikupiti onu građu koja se nalazi u bibliotekama Italije (Rim, Pesaro), organizirati posao na prijepisu i redigiranju rukopisa, te sačiniti izbor važnijih rukopisa kao i onih manje oštećenih.

Cjelokupno djelo Nikole Vitova Gučetića, dubrovačkog mislioca 16. st., moguće je sistematizirati prema problemima koje on razvija u svojim mnogobrojnim traktatima, raspravama i komentarima, uzimajući u obzir mnoštvo aspekata njegove plodne misli kao što su: filozofski, ekonomski, pedagoški, estetički i teološki. Stoga nam se čini najprimjereniji izbor djela po svescima sačinjen problemski:

I. Filozofsko-teološke rasprave i komentari

sv. 1: *Commentaria in sermonum Averrois de substantia orbis et commentarius in propositiones de causis*. Venetiis 1580 (bibl. male braće, Dubrovnik). *Quaestio de immortalitate intellectus possibilis* (u gore navedenom djelu)

sv. 2: *Breve compendium in duo prima capita tertii de anima Aristotelis*, Ragusii 1606 (Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Zagreb)

sv. 3: *Varie compositioni in Theologia*, rkp., *Varie lezioni di Theologia* (De Anima, De Daemonibus, De Angelis, De Deo) rkp.

Kao poseban svezak uz izbor nekih teoloških rasprava iz skupine 3. valjalo bi predvidjeti poseban sveščić koji bi sadržavao sve popratne bilješke i studiju o materiji tih teoloških rukopisa i o značenju Gučetićevih teološko-filozofskih ideja u njegovo doba.

II. Prirodna filozofija

Discorsi sopra la metheore di Aristotele, Venezia 1585 (Naučna biblioteka, Dubrovnik; Nacionalna i sveučilišna bibl., Zagreb)

III. Polit-ekonomska i pedagoška djela

sv. 1: *Governo della famiglia*, Venezia 1589 (Biblioteka male braće, Dubrovnik, Nacionalna i sveučilišna Biblioteka, Zagreb),

sv. 2: *Dello Stato delle Repubbliche secondo la mente di Aristotele, con esempi moderni...*, Venetia 1591 (Nacionalna i sveučilišna Biblioteka, Zagreb).

IV. Komentar Aristotelove retorike

Commentaria in primum librum artis rhetoricorum Aristotelis (bez oznake god.) (Bibl. Urbina, Vatikan), rkp.

V. Dijalozi o ljepoti i ljubavi

sv. 1: *Dialogo della Bellezza*, Venezia 1581. i *Dialogo d'Amore*, Venezia 1581 (oba djela u Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci, Zagreb).

S obzirom na opseg, rad na kritičkom izdanju djela N. V. Gučetića zahtijeva duži vremenski period (5—6 godina) potreban za čitanje rukopisnih djela, njihov prijepis, prevođenje, redigiranje, pisanje studija uvodnika, komentara i kritičkih bilješki. U sadašnjem trenutku već su obavljene preliminarni dogovori s V. Gortanom, koji će rukovoditi priređivanjem tekstova, a suradnju na istom poslu prihvatili su i V. Vratović, B. Glavičić, A. Dukat, O. Perić i niz drugih znanstvenih radnika koji će raditi na tekstovima, posebno ekipa klasičnih filologa i teologa koji će napraviti uži izbor Gučetićevih djela s teološkom problematikom.

Za jesen ove godine dogovoren je zajednički sastanak suradnika koji će se najprije dogovoriti o daljnjem radu, o kriterijima i odrediti rokove izradbi pojedinih svezaka. Tomislav Ladan će do tog vremena izraditi elaborat o nazivlju što će biti predmet simpozija koji će organizirati Odjel za povijest hrvatske filozofije pri Centru za povijesne znanosti u Zagrebu u suradnji sa Jugoslaven-skom akademijom znanosti i umjetnosti.

Ljerka Šifler-Premec